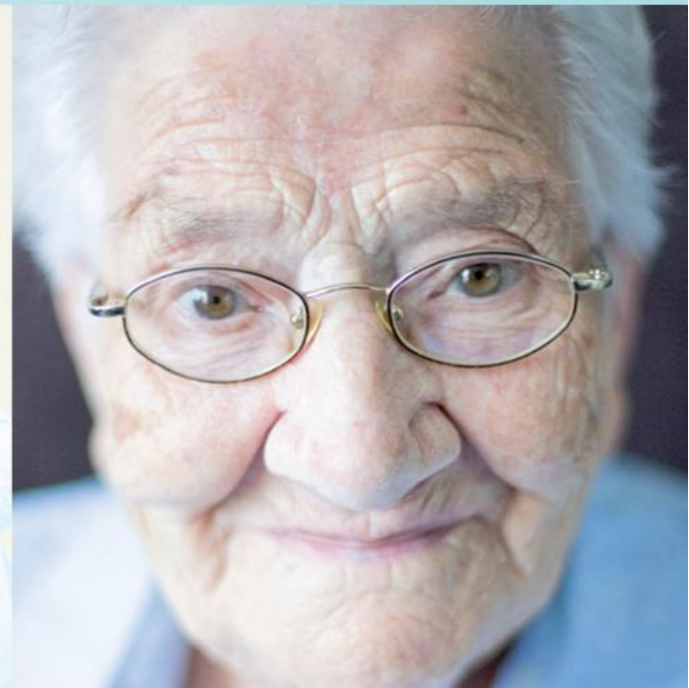

Delier

18-04-2011

Sini van den Boomen

Anja Manders

Marianne de Nobel

De Zorgboog 4 generations

Welkom

Doel:

- Kennisoverdracht/bewustwording
- Signalering
- Verpleegkundige interventies

Programma

- Film
- Medische aspecten delier
- Casus in groepjes bespreken, koffie/thee
- Plenair bespreken
- Terminale casus plenair bespreken
- Afsluiting

Film

De Zorgboog 4 generations

Delier

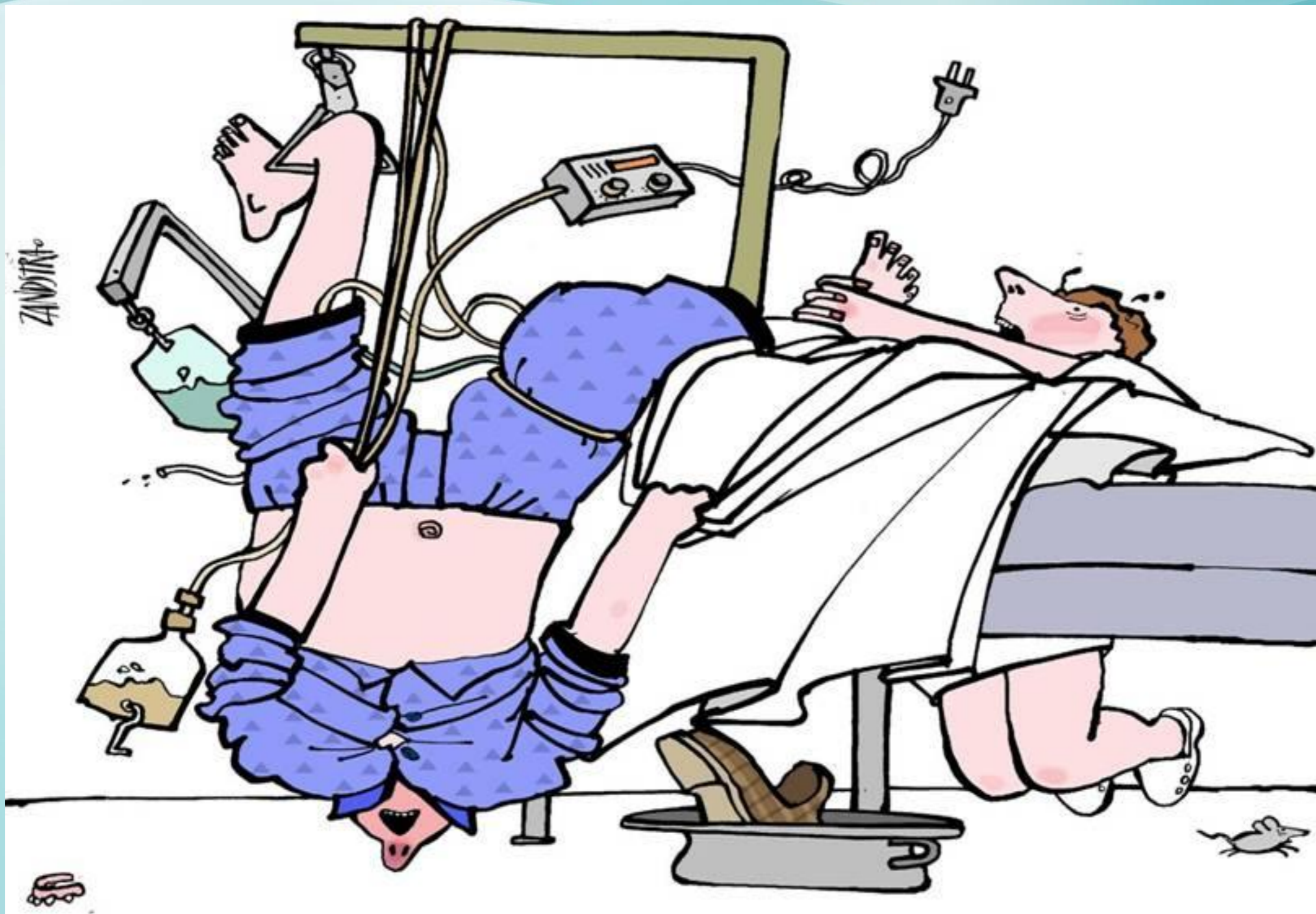
- Delirare = de weg kwijt zijn
- Meest voorkomend psychopathologie bij ouderen
- Ernstige ziekte
- Hoge sterfte

Een delier =

- Cognitieve stoornis
- Acuut begin
- Wisselend beloop
- Stoornis in het bewustzijn, aandacht, oriëntatie, geheugen, in het denken, waarneming en gedrag
- Lichamelijke oorzaak

De Zorgboog 4 generations

Delier vormen

Hyperactief- hyperalert=geagiteerd

- Wanen
- Hallucinaties
- Desoriëntatie

**Hypoactief-
hypoalert=stil delier**

- Apatie,
- Teruggetrokken gedrag
- Verminderde alertheid

Voorkomen van delier

- Leeftijd > 55jr 1,1%
- Leeftijd > 85jr 13,6%
- Bij opname ZH ouderen 10-40%
- In terminale fase > 80%
- Overlap tussen delier en dementie

Valkuilen

- ⑩ Herkenning delier lastig
- ⑩ Symptomen gaan en komen
- ⑩ Bij ouderen meerdere problemen tegelijk
- ⑩ Milde cognitieve stoornissen
- ⑩ Dementie
- ⑩ Depressie
- ⑩ Rouw

Meer kans op delier

- ⑩ Leeftijd \geq 70 jaar
- ⑩ Cognitieve stoornissen
- ⑩ Visus- en gehoorsstoornissen
- ⑩ Stoornissen in de activiteiten van het dagelijks leven (ADL)
- ⑩ Gebruik van alcohol en opiaten
- ⑩ Delier in voorgeschiedenis

Uitlokkende factoren

- Infectie
- Koorts
- Dehydratie
- Electrolyten stoornissen
- Stofwisselingsstoornissen zoals diabetes mellitus
- Medicatie
- Urineretentie/obstipatie
- Acuut trauma
- Hersentumor/metastasen
- Zuurstofgebrek hersenen/CVA
- Hartinfarct/COPD
- Terminaal lijden

Sluipend begin

- Slapeloosheid 's nachts en sufheid overdag
- Rusteloos, angstig en geïrriteerd
- Teruggetrokken, suffig
- Levendig dromen/nachtmerries
- Korte momenten van desoriëntatie
- Moeite met helder denken, snel afgeleid
- Overgevoelig voor prikkels zoals licht en geluid

Beloop van delier

- Vaak herstel in dagen tot weken
- 30% van de patiënten met een delier overlijdt binnen 1 maand
- Langer durend delier veroorzaakt cognitieve schade
- 50% van de patiënten herinnert delier als een nare episode, nog naarder voor de naasten

Diagnostiek & screening & beloop

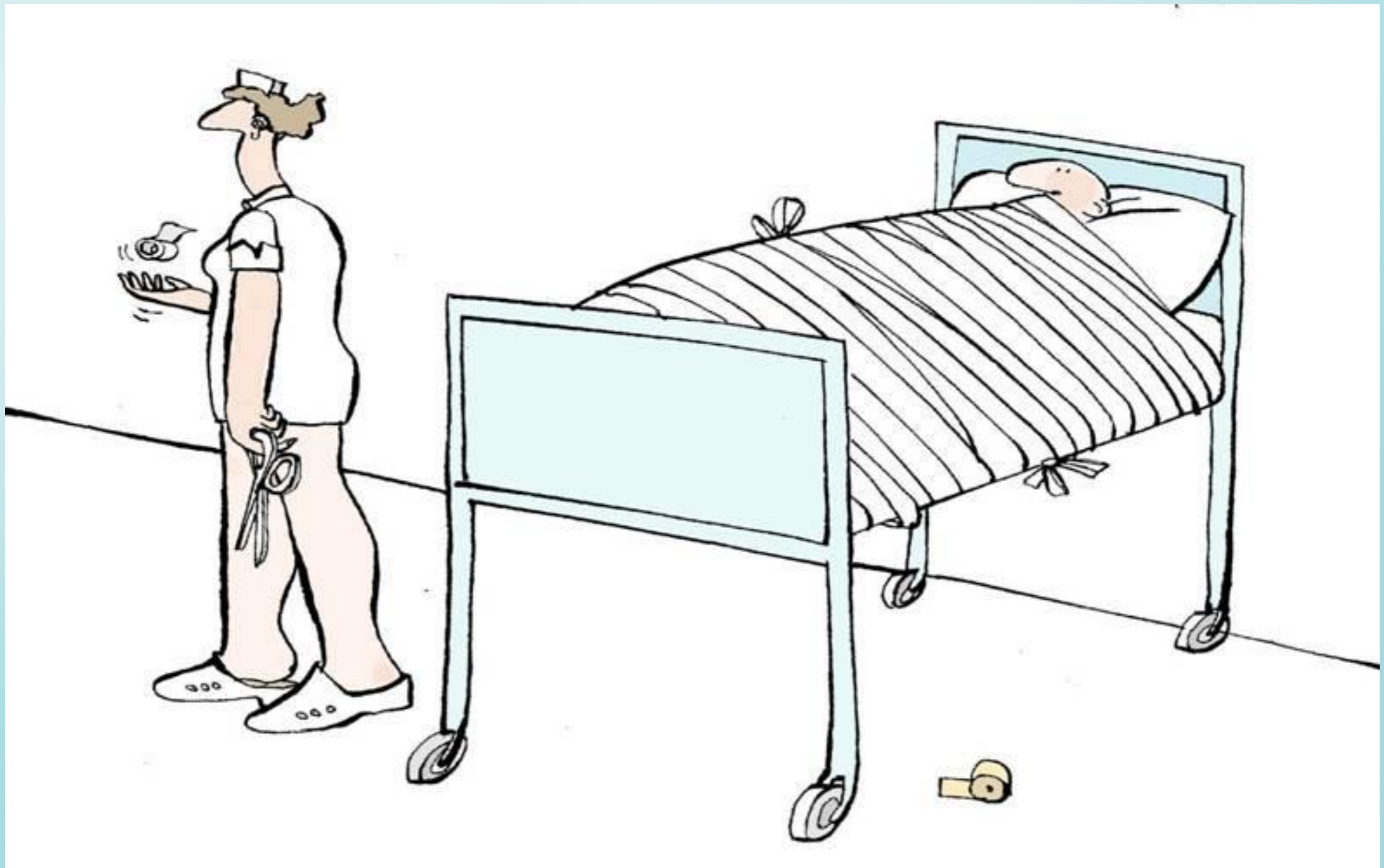
- Gesprek met Pt, familie en verzorging
- Psychiatrisch onderzoek
- Lichamelijk onderzoek + lab
- CAM - confusion assessment method
- DOS schaal - delirium observatie screening
- Delier-O-Meter
- NPO neuropsychologisch onderzoek

Psychiatrisch onderzoek

- Algemene indruk
- Bewustzijn; beseft van de omgeving
- Orientatie in tijd, plaats en persoon
- Aandacht
- Geheugen
- Waarnemen
- Denken
- Stemming

casus

- Wat is er aan de hand?
- Welke symptomen zie je?
- Welke interventies?

Verpleegkundige interventies

- Voorlichting en begeleiding aan cliënt en mantelzorgers
- Communiceer met de cliënt en naasten
- Continuïteit van zorg
- Oriëntatie op de realiteit
- Veiligheid waarborgen
- Evalueer onderliggende factoren

Structureren van omgeving

- Rustige omgeving
- Garanderen veiligheid
- Permanent toezicht
- Bejegening vertrouwenwekkend
- Verlichting
- Klok
- Kalender
- Vertrouwde foto's

Delier vastgesteld verpleegkundige interventies

- Verminderen angst
- Beheersen agressie
- Verminder apathie
- Verminder motorisch onrust
- Omgaan met hallucinaties en wanen
- Overgevoeligheid prikkels
- Overleg arts behandeling

DELIRIUM OBSERVATIE SCREENING (DOS) SCHAAL (versie 0 - 1)

datum:

naam patiënt:

OBSERVATIES De patiënt:		dag dienst			late dienst			nacht dienst			TOTAAL SCORE DEZE DAG (0 - 39)
		nooit	soms - altijd	weet niet	nooit	soms - altijd	weet niet	nooit	soms - altijd	weet niet	
1	zakt weg tijdens gesprek of bezigheden	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
2	is snel afgeleid door prikkels uit de omgeving	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
3	heeft aandacht voor gesprek of handeling	1	0	-	1	0	-	1	0	-	
4	maakt vraag of antwoord niet af	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
5	geeft antwoorden die niet passen bij de vraag	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
6	reageert traag op opdrachten	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
7	denkt ergens anders te zijn	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
8	beseft wel welk dagdeel het is	1	0	-	1	0	-	1	0	-	
9	herinnert zich recente gebeurtenis	1	0	-	1	0	-	1	0	-	
10	is plukkerig, rommelig, rusteloos	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
11	trekt aan infuus, sonde, catheter enz.	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
12	is snel of plotseling geëmotioneerd	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
13	ziet/hoort dingen die er niet zijn	0	1	-	0	1	-	0	1	-	
TOTAAL SCORE PER DIENST (0 - 13)											
DOS SCHAAL EINDSCORE = TOTAAL SCORE DEZE DAG / 3											

DOS SCHAAL eindscore	< 3	geen delier
	≥ 3	waarschijnlijk delier

Behandeling van delier

- Lichamelijke oorzaak
- Optimaliseren van de lichamelijke toestand
- Symptoombestrijding
- Maatregelen ter voorkoming van onnodig letsel
- Psycho-sociale adviezen
- Structureren van de omgeving

Symptomatische medicamenteuze behandeling

- Haloperidol 0,5 - 5mg oraal 1-2 dd / 5 - 20mg i.m./ 2,5 -10mg s.c.
- Lorazepam 0,5 - 2mg oraal, i.m.
- Clozapine 6,25mg oraal, max. 50mg
- Rivastigmine 1,5 - 6mg 2dd
- Risperidon 0,5 - 2mg oraal per dag
- Quetiapine 12,5 - 100mg oraal per dag
- Olanzapine 2,5 - 10 mg per dag

Multidisciplinair zorgplan

- Domein 1
 - Advies woon/leefklimaat
 - Toezicht
 - Structuur
 - VBI
- Domein 2
 - Benaderingsadviezen
 - Advies over prikkels
- Domein 3
 - Screening
 - Rol psycholoog
 - Vervolgen beloop
 - Benaderingsadviezen
- Domein 4
 - Lichamelijke toestand
 - Kwetsbaarheid voor delier benoemen
 - Risicoprofiel?

Casus terminale fase

- Afgelopen jaar longtumor geconstateerd
- Bedlegerig door pijnklachten
- Opname Hospice
- Dyspneu – morfine
- Slikproblemen
- Intake minimaal
- Slaapt slecht, temazepam
- Onrust neemt toe /plukkerig/ motorische onrust

Terminaal delier

- ⑩ Delier soms voorbode van de naderende dood, falend orgaan systeem
- ⑩ In palliatieve fase 50% van delieren reversibel
- ⑩ 80% in terminale fase
- ⑩ 57% van de palliatieve sedaties is delier de reden

6 vitale orgaansystemen in verval

- Hart- en vaatstelsel
- Longen
- Maagdarmkanaal
- Nieren
- Lever
- Centraal zenuwstelsel

Terminaal delier

- Delier optredend kort voor overlijden met tremoren, bewegingsdrang, plukken en in het luchtledigen grijpen en soms kreunen en schreeuwen
- Geen myoclonieën, onwillekeurige spierbewegingen
- Let op urineretentie of defecatie drang
- Uitdroging

Interventies

- Veiligheid
- Rustige prikkelvrije omgeving
- Communiceren met naasten
- Medische interventies
 - opioïden verlagen
 - behandeling electrolyten stoornissen ?
 - haldol
 - palliatieve sedatie

Vragen?

